

УДК 351.741: 342.7

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.06.46>

ЗАВДАННЯ І ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК УЧАСНИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРАХ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС НАДАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ

Шаповалова К.І.,

ад'юнкт

Національної академії внутрішніх справ,

старший лейтенант поліції

<https://orcid.org/0000-0001-6151-2139>

**Шаповалова К.І. Завдання та функції
Управління дотримання прав людини Національної поліції України як учасника адміністративно-правових відносин у сферах дотримання прав людини під час надання поліцейських послуг.**

Головним завданням України як демократичної та правової держави є утвердження верховенства права, захист прав і свобод людини. Сьогодні питання забезпечення прав і свобод людини під час діяльності правоохоронних органів залишається, як і раніше, актуальним, про що красномовно свідчить негативна динаміка збільшення кількості рішень Європейського суду з прав людини щодо України. Значна кількість таких рішень традиційно стосується порушень основних прав людини, зокрема: права на свободу та особисту недоторканість, заборони катувань та інших видів жорстокого або такого, що принижує гідність, поводження та покарання. Справедливо буде відзначити, що за останні роки Україна вже зробила декілька рішучих кроків у напрямку реформування фундаментальних підходів у діяльності правоохоронних органів та наближення їх до європейських правових засад і цивілізаційних надбань. Водночас несподівана хвиля збройної агресії Російської Федерації, яка прокотилася над Україною, як не дивно, не знищила реформаторських зусиль, а навпаки, допомогла очистити державний апарат від корупції та зміцнити основи природного права, що було неможливо за майже 30-річну історію українська незалежність.

Життя в умовах безперервного збройного конфлікту та воєнного стану поставило перед Українською державою нові виклики. Тотальна девальвація людського життя, основних прав і свобод людини, яку яскраво продемонструвала ворожа країна, вимагає переоцінки змісту людського розвитку та спонукає до пошуку першопричини такої жорстокої нелюдської поведінки.

Таким чином, в умовах збройного конфлікту та режиму воєнного стану особливої уваги під час надання поліцейських послуг потребують не лише питання дотримання прав і свобод людини, але й питання відновлення та дотримання прав і свобод громадян постраждалих від війни набувають більшої актуальності.

Слід зазначити, що діяльність Управління з питань дотримання прав людини Національної поліції України (далі – Управління з питань дотримання прав людини Національної поліції України), завдання та функції якого є предметом представленого дослідження, була і залишається одним із рушійних факторів елементи сучасного прогресивного механізму захисту прав і свобод людини в діяльності правоохоронних органів. А після повномасштабного вторгнення РФ сфера впливу та зони діяльності ДРЧ тільки розширилися.

Таким чином, актуальність теми дослідження зумовлена гострою необхідністю висвітлення специфіки діяльності ДРПЛ як учасника адміністративно-правових відносин у сферах дотримання прав людини під час надання поліцейських послуг та відсутністю ґрунтовної науковій дослідження в цій галузі.

Дослідження спрямоване на пошук пріоритетних напрямків удосконалення організації та діяльності ДРПЛ з урахуванням основних європейських принципів і стандартів у сфері прав і свобод людини.

Ключові слова: завдання, функції, права людини, поліцейські послуги.

Shapovalova K.I. Tasks and functions of the Department of Human Rights Compliance of the National Police of Ukraine as a participant in administrative and legal relations in the areas of human rights compliance during the provision of police services.

The main task of Ukraine as a democratic and legal state is to establish the rule of law and

protect human rights and freedoms. Today, the issue of ensuring human rights and freedoms during the activities of law enforcement agencies remains relevant as before, which is eloquently evidenced by the negative dynamics of increasing the number of decisions made by the European Court of Human Rights regarding Ukraine. A significant number of such decisions traditionally concern violations of fundamental human rights, including: the right to freedom and personal integrity, the prohibition of torture and other cruel or degrading treatment and punishment. It would be fair to note that in recent years, Ukraine has already taken several decisive steps in the direction of reforming the fundamental approaches in the activities of law enforcement agencies and bringing them closer to European legal principles and civilizational achievements. At the same time, the unexpected wave of armed aggression of the Russian Federation, which swept over Ukraine, surprisingly, did not destroy the reformation efforts, but on the contrary, helped to clean the state apparatus of corruption and strengthen the foundations of natural law, which had not been possible in almost 30 years of history. Ukrainian independence.

Life in the conditions of continuous armed conflict and martial law has presented new challenges to the Ukrainian state. The total devaluation of human life, fundamental human rights and freedoms, which was clearly demonstrated by the enemy country, requires a reassessment of the content of human development and prompts the search for the root cause of such harsh inhuman behavior.

Thus, in the conditions of an armed conflict and the regime of martial law, not only the issues of observing human rights and freedoms require special attention during the provision of police services, issues related to the restoration and observance of the rights and freedoms of people affected by the war become more relevant.

It should be noted that the activities of the Office for Human Rights Compliance of the National Police of Ukraine (hereinafter - DHRC or the Department), the tasks and functions of which are the subject of the presented study, were and remain one of the driving elements of the modern progressive mechanism for the protection of human rights and freedoms in the activities of law enforcement agencies. And after the full-scale invasion of the Russian Federation, the sphere of influence and areas of activity of the DHRC only expanded.

Thus, the relevance of the research topic is due to the urgent need to highlight the specifics of the DHRC 's activities as a participant in administrative and legal relations in the areas of human rights compliance during the provision of

police services and the lack of thorough scientific research in this area.

The research is aimed at finding priority directions for improving the organization and activities of the DHRC, taking into account the main European principles and standards in the field of human rights and freedoms.

Key words: tasks, functions, human rights, police services.

Постановка проблеми. Головним завданням України як демократичної і правової держави є утвердження принципу верховенства права та захист прав і свобод людини. На сьогодні питання забезпечення прав і свобод людини під час діяльності правоохоронних органів залишаються я і раніше актуальними, про що красномовно свідчить негативна динаміка по збільшенню кількості рішень, прийнятих Європейським судом з прав людини відносно України. Значна кількість таких рішень традиційно стосується порушень основоположних прав людини, серед яких: право на свободу та особисту недоторканість, заборона катувань та інших, жорстоких або таких, що принижують людську гідність поведень і покарань. Справедливим буде зазначити, що за останні роки Україна вже зробила декілька рішучих кроків у напрямку реформування основоположних підходів у діяльності правоохоронних органів та наближення їх до європейських правових принципів та цивілізаційних здобутків. Разом із тим, несподівана хвиля збройної агресії російської федерації, яка охопила Україну, на диво, не тільки не зруйнувала реформаційні починання, а навпаки, допомогла очистити державний апарат від корупційного бруду і укріпити фундамент природноправових засад, що не вдавалося за майже 30-річну історію української незалежності. Життя в умовах безперервного збройного конфлікту та режиму дії воєнного стану перед поставили перед Українською державою нові виклики. Тотальне знецінення людського життя, основоположних людських прав і свобод, яке було яскраво продемонстроване ворожою країною змушує провести переоцінку смислу людського існування та спонукає до пошуку першопричин такої жорсткої нелюдської поведінки. Таким чином, в умовах збройного конфлікту та режиму дії воєнного стану особливої уваги потребують не лише питання дотримання прав і свобод людини під час надання поліцейських послуг, більшої актуальності набувають питання, що пов'язані з відновленням та дотриманням прав і свобод людей, постраждалих від війни. Слід зазначити, що діяльність Управління дотримання прав людини Національної поліції України (далі – УДПЛ або Управління), завдання

та функції якого є предметом представлено-го дослідження, було і залишається одним із рушійних елементів сучасного прогресивного механізму захисту прав і свобод людини в діяльності правоохоронних органів. А після повномасштабного вторгнення російської федерації сфера впливу та напрямки діяльності УДПЛ тільки розширилися.

Таким чином, актуальність теми дослідження зумовлена нагальною необхідністю висвітлення особливостей діяльності УДПЛ як учасника адміністративно-правових відносин у сферах дотримання прав людини під час надання поліцейських послуг та відсутністю ґрунтовних наукових досліджень у вказаній сфері. Дослідження спрямоване на пошук пріоритетних напрямів удосконалення організації та діяльності УДПЛ з урахуванням основних європейських принципів та стандартів у сфері прав і свобод людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дотримання прав і свобод людини в діяльності органів Національної поліції завжди були предметом жвавих наукових дискусій вітчизняних науковців, серед яких, на нашу думку, окремої уваги заслуговують наукові роботи Арсентьєва В., Вітик Ю., Галаган О., Гулієва В., Коломоєць Т., Рагінського М., Дояр Є., Мірковець В. Поряд із дослідженням фундаментальних правових принципів, питання дотримання прав людини виникали і під час дослідження адміністративно-парвового статусу структурних підрозділів апарату Національної поліції. Разом із тим, аналіз наукових джерел свідчить про відсутність у вітчизняній адміністративно-правовій доктрині комплексних ґрунтовних досліджень, присвячених вивченню адміністративно-правоового статусу УДПЛ, у тому числі, його завдань і функцій. У зв'язку з цим убачається за необхідне з'ясувати сутність та сформулювати визначення завдань і функцій УДПЛ, які є основними елементами адміністративно-правового статусу УДПЛ та характеризують його як учасника адміністративно-правових відносин у сфері дотримання прав і свобод людини під час надання поліцейських послуг.

Формування мети статті. Метою статті є аналіз завдань і функцій УДПЛ як учасника адміністративно-правових відносин у сферах дотримання прав людини під час надання поліцейських послуг.

Виклад основного матеріалу.

В Україні основоположні права і свободи людини визнані такими, що дані людині від народження і є невід'ємними [1]. На конституційному рівні закріплено принцип універсальної невідчужуваності прав і свобод людини, відповідно до якого усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчу-

жуваними та непорушними [2]. Забезпечення захисту людини від посягань з боку іншої людини та держави є одним із напрямків державної політики [3].

Поряд із першочерговими завданнями щодо зміцнення національної безпеки, подолання економічної та екологічної кризи, реформування державного управління, забезпечення прав і свобод людини залишається головним обов'язком держави та має визначати зміст і спрямованість діяльності держави в усіх її зусиллях. У кризових ситуаціях ризики непропорційного обмеження прав і свобод людини зростають, що потребує особливого контролю з боку суспільства [4].

Як визначає Лапутіна Ю., однією з невід'ємних функцій держави є правоохоронна [5]. Лівшиць Р. таку функцію держави відносить до головної у цивілізованому суспільстві [6]. Від рівня її забезпеченості юридичними, інтелектуальними, матеріально-технічними ресурсами залежить як ступінь захищеності людини та суспільства, так, значною мірою, і перспективи розвитку самої держави. Функції правоохоронних органів - це основні напрямки їх діяльності. Функції, властиві правоохоронному органу, визначають його організацію, структуру й компетенцію [7].

Як визначають професори Мельник М. та Хавронюк М., правоохоронні функції поділяють на головні, другорядні та допоміжні. Головні безпосередньо пов'язані з боротьбою зі злочинністю. До них належать: профілактична (тобто попередження правопорушень, які тягнуть за собою адміністративну чи кримінальну відповідальність); захисна (захист життя, здоров'я, прав, свобод та законних інтересів фізичних осіб); охоронна (охорона громадської безпеки, громадського порядку, власності); оперативно-розшукова; розслідування злочинів; судового розгляду справ; розгляду справ про адміністративні правопорушення; виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів дізнання і досудового слідства та прокурорів. До другорядних та допоміжних функцій належать: контрольна (наглядова); дозвільна; правороз'яснювальна; аналітична та/або методична; інформаційна; нормотворча (з правом видання актів міжвідомчого характеру); координаційна.

Правоохоронні функції - це основні напрями впливу на будь-які випадки порушення прав та законних інтересів фізичних заходів в установленій законом формі [8].

Національна поліція є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [9].

Охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави є одним із чотирьох законодавчо визначених завдань Національної поліції [10]. Необхідність обмежувати права та свободи одних людей з метою захисту інших зумовлює необхідність встановлення балансу застосування сили та жорсткого контролю правомірності використання повноважень, які держава надала поліцейським для реалізації своєї мети. Незважаючи на те, що Національна поліція покликана охороняти права і свободи людини від протиправних посягань, нерідкими є прецеденти зловживання владою та незаконне порушення прав людини саме поліцейськими. Саме тому, одним із найважливіших напрямків у сфері захисту прав і свобод людини на рівні держави є забезпечення захисту прав і свобод людини під час надання поліцейських послуг.

У структурі апарату центрального органу управління поліції функціонує підрозділ, безпосередньою метою діяльності якого є здійснення та реалізація державної політики у сферах дотримання прав людини під час надання поліцейських послуг.

Відповідно до пункту другого положення про Управління дотримання прав людини Національної поліції України, затвердженого наказом Національної поліції від 16 березня 2020 року № 215 (із змінами та доповненнями, які затверджені наказом Національної поліції від 18 листопада 2020 року № 890), УДПЛ є структурним підрозділом апарату центрального органу управління поліції, який здійснює реалізацію державної політики у сферах дотримання прав людини під час надання поліцейських послуг та є уповноваженим підрозділом з питань дотримання гендерної рівності.

Отже, метою діяльності УДПЛ є реалізація державної політики у сферах дотримання прав людини під час надання поліцейських послуг.

Мета діяльності визначає завдання та функції. Тому чітке розуміння особливостей діяльності УДПЛ передбачає дослідження завдань та функцій, які спрямовані на реалізацію вказаної мети. Завдання та функції УДПЛ є ключовими елементами його адміністративно-правоового статусу, які конкретизують сутність цього органу та мету його діяльності.

Вичерпний перелік завдань УДПЛ викладено у розділі другому вищезазначеного положення. До них належать такі:

забезпечення реалізації в органах (підрозділах) поліції принципу дотримання прав людини під час застосування поліцейських заходів;

здійснення організаційного забезпечення діяльності та контролю за роботою ізоляторів тимчасового тримання (далі - ІТТ);

забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, недопущення та усунен-

ня проявів дискримінації в діяльності органів (підрозділів) поліції;

здійснення координації та організаційно-методичного забезпечення в органах (підрозділах) поліції, протидії та запобіганню домашньому насильству та насильству за ознакою статі;

здійснення координації діяльності у сфері захисту персональних даних, у тому числі за допомогою організаційних заходів, а також визначення переліку та складу таких заходів, спрямованих на безпеку обробки цих даних, з урахуванням вимог законодавства у сфері захисту персональних даних, інформаційної безпеки.

здійснення дистанційного зовнішнього контролю за організацією роботи із затриманими особами, забезпечення їх прав, дотримання процесуальних гарантій при внесенні інформації до інформаційної підсистеми автоматизованого обліку дій із затриманими особами інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України».

Наведений перелік завдань дозволяє виокремити основні напрямки діяльності УДПЛ у сферах захисту прав людини. Окрім узагальненого формулювання щодо забезпечення прав і свобод людини «під час надання поліцейських послуг», діяльність УДПЛ поширюється, зокрема, на сфери забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії домашньому насильству, захисту персональних даних та забезпечення роботи із затриманими особами.

Разом із тим, зміст та значення діяльності УДПЛ для Національної поліції та суспільства розкривається через сутність та характер функцій, які реалізуються у процесі такої діяльності.

Етимологія слова «функція» походить від лат. «function» – виконання, що означає обов'язок, коло (сфера) діяльності, призначення, роль [11]. Філософський словник визначає функцію як «зовнішній прояв властивостей будь-якого об'єкта у даній системі відносин» [12]. Новий тлумачний словник української мови тлумачить функцію як: 1) явище, що залежить від іншого явища, є формою його виявлення і змінюється відповідно до його змін; 2) роботу будь-кого, будь-чого, обов'язок, повинність, місію [13].

Для чіткого розуміння функцій УДПЛ, як структурного підрозділу апарату центрального органу управління поліції, вбачається за необхідне розглянути погляди вчених на поняття та класифікаційний розподіл функцій держави та органів державної влади, у тому числі, правоохоронних органів.

Тихомиров Ю. зазначає, що «функції характеризують основний напрямок і зміст діяльності суб'єкта» [14]. Чималий вклад у розробку досліджуваного нами питання здійснив Аверья-

нов В. Під час дослідження функцій УДПЛ, доцільно взяти за основу концептуальні засади, які він виклав у монографії «Функції та організаторська структура органу державного управління» 1979 року. Як зазначає В.Б. Авер'янов, «поняття функцій, у його загальносоціологічному сенсі, покликане охопити і відобразити внутрішню природу, найглибший зміст, тобто суть діяльності» [15, 16].

Доктринальні підходи до розуміння функцій держави сформовані в межах початкової дисципліни теорії держави і права. За допомогою функцій можна визначити характер діяльності держави. Саме тому пізнання функцій є: по-перше, передумовою пізнання головного та визначального в державі, виявлення її соціального змісту та сутності. По-друге, значення питання функцій держави зумовлено тим, що функції визначають її структуру, тобто способи, закономірності організації елементів держави як складної соціальної системи [17].

Функції держави традиційно визначають як основні напрями діяльності держави, що обумовлені її сутністю, змістом і соціальним призначенням, а також тими завданнями, які стоять перед нею на тому чи іншому етапі розвитку [18].

Необхідно наголосити на тому, що в сучасній юридичній літературі запропоноване визначення функцій держави не тільки як напрямів її діяльності, а й механізму державного впливу на суспільні процеси. І це є природно, оскільки виконуючи певні функції в тих чи інших сферах суспільного життя, держава разом з проведенням правового регулювання суспільних відносин впливає на стан суспільних процесів. Так, в умовах війни, коли перед державою та суспільством стоїть завдання захисту країни від нападу ззовні на перший план виходить функція оборони. Її пріоритетність у цей період безсумнівна [19].

На підставі проведеного аналізу юридичної наукової літератури дійшли висновку, що функції УДПЛ можна визначити як основні напрями діяльності, які розкривають сутність та призначення Управління, обумовлені досягненнями мети та підпорядковані вирішенню конкретних завдань, визначених як у діючому законодавстві України та і у внутрішніх нормативних документах. На рівні країни УДПЛ здійснює реалізацію державної політики у сферах дотримання прав людини під час надання поліцейських послуг шляхом виконання владних управлінських функцій.

Вичерпний перелік функцій УДПЛ визначено у розділі III положення про УДПЛ, затвердженого наказом Національної поліції від 16 березня 2015 року (із змінами та доповненнями відповідно до наказу Національної поліції від 18

листопада 2020 року № 890). До функцій УДПЛ належать такі:

1. Вивчення та аналіз проблемних питань у діяльності органів (підрозділів) поліції стосовно дотримання прав людини під час застосування поліцейських заходів, забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, діяльності, пов'язаної із захистом персональних даних при їх обробці та системи автоматизованого обліку дій із затриманими особами, перебування осіб в ІТТ. Підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів для керівництва Національної поліції України із зазначених питань.

2. У межах компетенції, розроблення та участь у розробленні відповідальними підрозділами проєктів нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України з питань діяльності Національної поліції України та організаційно-розпорядчих актів Національної поліції України, опрацювання проєктів нормативно-правових актів, які надходять до Національної поліції України на погодження від органів державної влади.

3. Розроблення та внесення разом з іншими структурними підрозділами центрального органу управління поліції пропозицій щодо вдосконалення, скасування або введення нових форм звітності з питань дотримання прав людини під час застосування поліцейських заходів.

4. Забезпечення та координація взаємодії органів (підрозділів) поліції в органах державної влади, міжнародними організаціями та національними неурядовими організаціями з питань дотримання прав людини, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, діяльності, пов'язаної із захистом персональних даних при їх обробці та системи автоматизованого обліку дій із затриманими особами.

5. За дорученням керівництва Національної поліції України забезпечення представництва інтересів поліції в органах державної влади, міжнародних організаціях та національних неурядових організаціях з питань дотримання прав людини, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, діяльності, пов'язаної із захистом персональних даних при їх обробці та системи автоматизованого обліку дій із затриманими особами.

6. Надання практичної та методичної допомоги в організації роботи ІТТ, здійснення координації роботи підрозділів в організації діяльності місць тимчасового тримання осіб в ГУНП.

7. За дорученням керівництва Національної поліції України в установленому законодав-

ством порядку забезпечення проведення поліцейськими, державними службовцями та іншими працівниками УДПЛ (далі – працівниками УДПЛ):

1) перевірок дотримання прав людини в діяльності органів (підрозділів) поліції, надання керівництву поліції пропозицій щодо заходів реагування у разі виявлення порушень законодавства;

2) перевірок ІТТ, надання керівництву поліції пропозицій щодо заходів реагування у разі виявлення порушень законодавства;

3) службових розслідувань у складі створених комісій за відомостями щодо порушення працівниками поліції прав людини під час застосування поліцейських заходів;

4) перевірок у разі виявлення проявів дискримінації за ознакою статі в діяльності органів (підрозділів) поліції, надання керівництву поліції пропозицій щодо заходів реагування у разі виявлення порушень законодавства;

5) інформування та консультування володільця або розпорядника персональних даних з питань додержання законодавства про захист персональних даних;

6) контроль та реагування на порушення встановленого порядку використання інформаційної підсистеми автоматизованого обліку дій із затриманими особами інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»;

7) прийняття участі у комплексному моніторингу організації роботи структурних підрозділів центрального органу управління поліції, територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів поліції, їх територіальних (відокремлених) підрозділів, з питань додержання законодавства про захист персональних даних при їх обробці.

8. Забезпечення підготовки та проведення разом із зацікавленими органами (підрозділами) поліції нарад, конференцій, семінарів, навчально-освітніх заходів з питань дотримання прав людини, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, діяльності, пов'язаної із захистом персональних даних при їх обробці та системи автоматизованого обліку дій із затриманими особами.

9. Невідкладне інформування керівництва Національної поліції України про виявлені випадки резонансних подій, порушень прав людини в діяльності органів (підрозділів) поліції, що належать до компетенції УДПЛ.

10. Співпраця з фахівцями навчальних закладів, установ, які займаються вивченням громадської думки та проводять соціологічні дослідження, іншими науковцями з питань ро-

зроблення та вжиття заходів для забезпечення дотримання працівниками поліції прав людини під час застосування поліцейських заходів.

11. Погодження завдань на проектування (реконструкцію) ІТТ.

12. Узагальнення пропозицій територіальних органів поліції щодо забезпечення харчування утриманих осіб в ІТТ. У разі необхідності, за дорученням керівництва Національної поліції України, внесення пропозицій щодо розподілу (перерозподілу) видатків на харчування осіб в ІТТ.

13. Здійснення розгляду звернень громадян, запитів і звернень народних депутатів України, депутатів місцевих рад, запитів на інформацію та адвокатських запитів з питань, пов'язаних з діяльністю УДПЛ. Ведення прийому громадян, у тому числі виїзних прийомів у регіонах.

14. Організація і здійснення роз'яснювальної роботи серед населення, зокрема з питань дотримання прав людини, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, діяльності, пов'язаної із захистом персональних даних при їх обробці та системи автоматизованого обліку дій із затриманими особами [20].

Грунтовне вивчення функцій УДПЛ, серед іншого, передбачає їх класифікаційний розподіл, який дасть змогу узагальнити та спростити їх розуміння. У наукових і практичних цілях функції УДПЛ можуть бути класифіковані за різними критеріями: часом дії, об'єктом, сферою спрямованості тощо.

За аналогією із викладеними в юридичній літературі класифікаціями функцій сучасної держави, можна пропонувати розділити функції УДПЛ за сферами діяльності на зовнішні (які спрямовані на взаємодію з іншими державними та недержавними інституціями та реалізацію мети) та внутрішні (які забезпечують внутрішню організацію діяльності). Безперечно, внутрішні та зовнішні функції УДПЛ перебувають у тісному зв'язку як еленти цілісної системи, оскільки без реалізації внутрішніх функцій неможливо реалізувати зовнішні.

За напрямками діяльності ми пропонуємо класифікувати функції УДПЛ на такі: аналітична, нормотворча, комунікативна, просвітницька, організаційна та координаційна, контролююча, превентивна.

Аналізуючи вищевикладені завдання та функції УДПЛ у сфері захисту прав людини за напрямками діяльності, вважаємо за доцільне доповнити цей перелік напрямком психологічного забезпечення. На наш погляд, указаний напрямок має стати одним із пріоритетних.

Постає логічне питання про те, в чому ж полягає діяльність за цим напрямком. Ми вва-

жаємо, що з урахуванням напрямків діяльності УДПЛ необхідні додаткові повноваження щодо ведення статистичної, аналітичної діяльності та контролю. Разом із тим, ґрунтовного дослідження потребує нормативно-правове забезпечення діяльності психологів в органах Національної поліції.

Статистичні дані щодо наявних порушень прав і свобод людини під час надання поліцейських послуг (результати дисциплінарних проваджень) дозволять провести комплексний аналіз виявлених порушень та встановити їх причини, що, у свою чергу – провести необхідну психологічну роботу із порушниками службової дисципліни на рівні відповідних структурних підрозділів поліції. Принагідно, пропонуємо внести відповідні зміни до порядку проведення службових розслідувань. Зокрема, у випадку встановлення за результатами службового розслідування фактів порушень службової дисципліни, які пов'язані із незаконним застосуванням фізичної сили, спеціальних засобів або вогнепальної зброї під час виконання поліцейських повноважень, тобто встановлення фактів, які можуть свідчити про необґрунтовану агресивність поліцейських та порушення встановленої законодавством межі застосування поліцейських заходів впливу, зобов'язати направляти висновки за результатами таких службових розслідувань до відповідних підрозділів психологічного забезпечення з метою їх подальшого опрацювання. Це дозволить психологам провести з порушниками службової дисципліни необхідну роботу, спрямовану на попередження та недопущення таких порушень у майбутньому. Відділи психологічного забезпечення, відповідно, мають передавати інформацію до узагальнення УДПЛ.

З оглядку на викладене, доцільно доповнити розділ VIII Порядку проведення службових розслідувань у Національній поліції України, затвердженого наказом МВС від 07 листопада 2018 року № 893 «Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України» пунктом 3.1. такого змісту: Копії висновків службових розслідувань, проведених за фактами, передбаченими абзацами другим, третім, п'ятим, шостим, пункту 2 розділу II цього Порядку, а також за фактами незаконного застосування поліцейських заходів примусу протягом трьох робочих днів з дати затвердження (підписання) надсилаються до підрозділів психологічного забезпечення для обліку, узагальнення та долучення до особових справ поліцейських. Цілком імовірно, що для реалізації таких повноважень у структурі апарату УДПЛ необхідно створити новий відділ.

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що зміст діяльності УДПЛ розкривається через розуміння завдань та функцій. Представлені у нашому дослідженні висновки доцільно покласти в основу нормотворчої діяльності у процесі розробки нових нормативно-правових актів з питань діяльності Управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. «Про Засади державної політики України в галузі прав людини»: постанова Верховної ради України від 17 червня 1999 року № 757-XIV (абзац перший розділу 1). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-14#Text> (дата звернення: 26.10.2022).
2. Конституція України: Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 26.10.2022).
3. «Про Засади державної політики України в галузі прав людини»: постанова Верховної ради України від 17 червня 1999 року № 757-XIV (Абзац десятий розділу 2). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-14#Text> (дата звернення: 26.10.2022).
4. Національної стратегії у сфері прав людини: указ Президента України від 21.03.2021 № 119/2021 «Про Національну стратегію у сфері прав людини» (пункт четвертий розділу 1). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1192021-37537> (дата звернення: 26.10.2022).
5. Лапутіна Ю.А. Законодавче забезпечення правоохоронної функції держави: методологічні аспекти вдосконалення // Стратегічна панорама. – 2003. – № 1. – С. 25.
6. Волоско В.В. Функції правоохоронної діяльності у демократичній державі. Науковий вісник ЛДУВС. 2008. № 2. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsy/02_2008/08vvvudd.pdf (дата звернення: 26.10.2022).
7. Марочкін І.Є., Сибільова Н.В., Зозулинський О.Б. та ін. Організація судових та правоохоронних органів – Харків, 1996. – 138 с.
8. Капітонова Н.В. Функції правоохоронних органів : *Збірники наукових праць, матеріали конференцій (семінарів, круглих столів)*. 2016. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/14732/1/%d0%9a%d0%b0%d1%84%d0%b5%d0%b4%d1%80%d0%b0%20%d1%82%d0%b5%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f%20%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b6%d0%b0%d0%b2%d0%b8%20%d1%82%d0%b0%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b0%20%2802.06.2016%29_p166-168.pdf (дата звернення: 26.10.2022).

9. Положення про Національну поліцію : постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.10.2022).
10. Про Національну поліцію: Закон України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/t150580?an=4> (дата звернення: 26.10.2022).
11. Словарь иностранных слов. – [18-е изд.]. – М.: 1989. – 624 с. – с. 556.
12. Философский словарь / [под ред. И.Т. Фролова]. – М.: Политиздат, 1991. – 560 с. – с. 504-505.
13. Новий тлумачний словник української мови: у 4-х томах. – К.: Аконіт, 1999– .Т. 1. – с. 707.
14. Тихомиров Ю.А. Курс административного права и процесса / Ю.А. Тихомиров. – М.: Юринформцентр, 1998. – 798 с. – с. 47.
15. Аверьянов В.Б. Функции и организационная структура органа государственного управления / Аверьянов В.Б. – К.: Наук. думка, 1979. – 150 с. – с. 17.
16. Білокур Є.І. Функції правоохоронного управління: поняття, особливості, правове регулювання. – с. 35 URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2377/Diss_Bilokur.pdf?sequence=3&isAllowed=y (дата звернення: 26.10.2022).
17. Теорія держави та права: навч. посіб. / [Білозьоров Є.В., Власенко В.П., Горова О.Б., Завальний А.М., Заяць Н.В. та ін.]; за заг. ред. Гусарева С.Д., Тихомирова О.Д. – К.: НАВС, Освіта України, 2017. – с. 62-63. URL: https://www.naiau.kiev.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf (дата звернення: 26.10.2022).
18. Там само.
19. Там само.
20. Положення про Управління дотримання прав людини Національної поліції України : наказ Національної поліції від 16 березня 2015 року № 215 (із внесеними змінами та доповненнями відповідно до наказу Національної поліції від 18 листопада 2020 року № 890).